

**Yhteisten sosiaali- ja terveystalujen palvelualuejohtajan lausunto
luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi
terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta**

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/15547/2024

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=ac2946b2-5988-4d48-b4db-b799cb398fc3>

**Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta
perusterveydenhuollosta**

Vastaus: Kannatamme esitystä siitä näkökulmasta, että se edistää julkisen sektorin voimavarojen käyttämistä mahdollisimman vaikuttavaan toimintaan. Esitetty muutos voi parantaa hoitoon pääsyä perusterveydenhuollossa, mutta heikentää hyvinvointialueiden taloutta.

Esityksen mukaan ajokorttitarkastustoiminta siirtyisi pääosin yksityiselle sektorille. Muutos ei vaikuta tarkastustoiminnan vaikuttavuuteen, vaan voi heikentää sitä. Toiminnan vaikuttavuuden näkökulmasta oleellisinta ei kuitenkaan ole se, missä lausunto laaditaan, vaan koko tarkastustoiminnan vaikuttavuutta on parannettava.

Suuri osa ajokorttilausuntoja hakevista on terveitä ja ajokykyisiä. On syytä harkita, pitäisikö ajokorttitarkastuksia jatkossa kohdentaa niihin kuljettajiin, joilla on muita korkeampi heikon ajokyvyn ennakkotodennäköisyys. Lisäksi on arvioitava, voisiko korkeasti koulutettujen sairaan- ja terveydenhoitajien osaamista hyödyntää tarkastustoiminnassa nykyistä laajemmin. Järjestelmää olisi myös mahdollista kehittää suuntaan, jossa ilmoitusvelvollisuus toteutuisi nykyistä paremmin ja korkeassa riskissä olevat kuljettajat tunnistettaisiin nykyistä paremmin.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Vastaus:

Vaikutukset julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan

Esityksessä on arvioitu, että lausuntojen vuosikustannukset hyvinvointialueille olisivat siis yhteensä 5,7 miljoonaa euroa ja asiakasmaksujen tuoma rahoitus 3,9 miljoonaa euroa, jolloin lausuntojen nettokustannukseksi jäisi 1,8 miljoonaa euroa. Kela-korvausten huomioimisen jälkeen esityksen vaikutuksen julkiseen talouteen kokonaisuutena on arvioitu olevan 0,8 miljoonaa euroa.

Muutoksen vaikutuksia kustannuksiin ja toimintaan on arvioitu siten, että yhden ajokorttilausunnon laatimiseen kului 45 minuuttia lääkärin työaikaa ja 20 minuuttia sairaanhoitajan työaikaa. Tämä on ylimitoitettu arvio – käytännössä yhteen ajokorttitarkastukseen lausuntoineen kuluu lääkärin työaikaa keskimäärin noin 30 minuuttia ja hoitajan työaikaa noin 15 minuuttia. Nykytilanteessa hyvinvointialueella ajokorttitarkastustoiminta käytännössä rahoittaa itsensä asiakasmaksutuottojen kautta.

Vaikka ajokorttitarkastustoiminta ei nykytilanteessa aiheuta hyvinvointialueelle nettomenoja, esityksen toteutuessa hyvinvointialueiden rahoitusta vähennettäisiin hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 9 §:n mukaisesti vastaavasti täysimääräisesti. Hyvinvointialueen on mahdollista säästää tosiasiallisesti vain vähentämällä voimavaroja. Koska hoidon saatavuudessa ei olla koko hyvinvointialueella tavoitetasolla, hyvinvointialue ei voi vähentää lääkäreitä tai sairaanhoitajia perusterveydenhuollosta. Tällöin rahoituksen väheneminen on sopeutettava muusta toiminnasta.

Esityksen voimaantulon jälkeen ajokorttitarkastuksiin nykytilassa käytetty aika olisi mahdollista käyttää muuhun välttämättömään potilastyöhön. Voimavaroista on pulaa ja niiden hankkiminen on vaikeaa, minkä vuoksi ajokorttilausunnon vaihtoehtoiskustannus on, että jokin uusi oire tai sairauden paheneminen jää tutkimatta. Esitetty muutos voi siis parantaa hoitoon pääsyä, mutta heikentää muita palveluita.

Vaikutukset ihmisiin

Jaamme perustelutekstin näkemyksen siitä riskistä, että julkisen sektorin asettaman vertailuhinnan puuttuessa ajokorttitarkastusten hinnat voivat nousta yksityissektorilla. Asukkailla tulee olla tosiasiallisesti yhdenvertainen mahdollisuus hankkia lain edellyttämä ajokorttilausunto.

Yleistä

Ihanteellisessa tilanteessa pitkäaikainen julkisen sektorin omalääkäri laatisi myös kaikki potilaan tarvitsemat yleislääkärin lausunnot. Mikäli ajokorttitarkastukset rajataan julkisen sektorin ulkopuolelle ja niitä laativat lääkärit, jotka eivät tunne potilasta ennestään ja joilla ei ole kaikkea perusterveydenhuollon tietoa käytettävissään, tarkastusten vaikuttavuus väistämättä heikkenee.

Erikoisalakohtaiset ajoterveyden arviot sekä erikoissairaanhoidon moniammatillisten ajoterveyspoliklinikoiden toiminta on joka tapauksessa järkevää rajata ehdotuksen ulkopuolelle.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Vastaus: Potilastietojärjestelmistä saatujen tietojen perusteella Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella laadittiin vuonna 2023 noin 2100 ajokorttilausuntoa. Kirjaamiskäytännöistä johtuen todellinen määrä voi olla jonkin verran suurempi, todennäköisesti kuitenkin enintään 2500. Vuonna 2023 erityisesti Espoon terveysasemilla tehtyjen ajokorttilausuntojen määrä väheni edellisvuoteen nähden lähes 40 %, koska lääkäreiden vastaanottoaikoja oli kohdennettava ennen muuta uusien oireiden ja olemassa olevien sairauksien arviointiin ja hoitoon. Ajoterveystarkastusten ei ole katsottu kuuluvan hoitotakuun piiriin.

Palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla voidaan kattaa kaikki toiminnan kustannukset.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Vastaus: HUS-yhtymä vastaa erikoissairaanhoidon järjestämisestä Uudenmaan alueella.

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

Vastaus: --

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaikaa?

Vastaus: Noin 30 minuuttia

**Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys:
Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii
sairaanhoidajan tehokasta työaikaa?**

Vastaus: Noin 15 minuuttia

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

Vastaus: --